

PŘÍSTUP BÓDHISATTVY

ŠAMAR RINPOČHE
BENALMÁDENA, 2012

Dnes vysvětlím, kým je bódhisattva a jak složit slib bódhisattvy. Složení slibu bódhisattvy znamená, že následujete přístup bódhičitty. Tento slib složili všichni buddhové minulosti a také Buddha Šákjamuni přijal závazek bódhičitty vůči nespočetným bytostem.

Všechny bytosti jsou chyceny v pasti utrpení různých oblastí existence. Příčinou je připoutanost k vlastní osobě, víře v „já“. Všichni, dokonce malí brouci, spontánně projevují toto lpění na „já“ a dokud tomu tak je, berete přirozeně méně ohledu na ostatní a více vás zajímají vlastní problémy. Pokud ulpíváme na „já“, děláme mnoho věcí, kterými tomuto „já“ sloužíme a ke kterému se tak poutáme. Všechny negativní emoce, takzvané „jedy myslí“, se rozvíjejí z tohoto přístupu ulpívání na „já“. Začíná to myšlenkou na sebe, pak přichází „já potřebuji toto a tamto“. Přirozeně pak máme negativní přístup k věcem, které nemáme rádi, a tak se objevuje rozlišování – „to chci“ a „toto nechci“. Toužíme po věcech, které chceme, a vztekle odmítáme to, co nechceme. To je tedy rozlišování, které není zdrojem štěstí pro všechny bytosti. Ty velice tvrdě pracují, aby získaly, co chtějí, a vyhnuly se tomu, co nechtějí. Ale tímto způsobem vždy dosáhnou opaku. Existují dva skvělé léky na tento chybný přístup, který všechny bytosti mají. Prvním je počáteční krok k omezení a odstranění připoutanosti k „já“. Druhým pak je hlavní lék, který tyto problémy dokáže odstranit. Buddha je zcela osvícený a osvobozený od nevědomosti. Ale žádný buddha nebyl

osvícený od času bez počátku. Všichni začali jako obyčejné lidské bytosti. Například historický Buddha Šákjamuni byl princem maharádži v Biháru. Buddhistická škola mahájány říká, že dosáhl osvícení již před mnoha životy a že v tomto životě jen ukázal, jak započal svou cestu k osvícení. Škola théravády s tímto pohledem nesouhlasí. Tvrdí, že jednoduše byl princem a uvědomil si problém samsáry, který jsem právě vysvětlil. Říkají, že princ byl velmi inteligentní, uvědomil si problém a pochopil, jak jej napravit. Proto se vzdal svého království, odešel meditovat a dosáhl osvícení. Ve skutečnosti na tom ale nezáleží, jestli dosáhl těchto kvalit už před tímto životem nebo v tomto. Co Buddha odkryl, je tak jako tak správná cesta: lékem je změnit náš přístup pomocí soucitu. Až doteď jsme měli soucit jen se sebou samými, nikdy doopravdy také s ostatními. To je hlavní kořen všech našich problémů, a proto je nutné tento přístup změnit. Namísto soucitu jen se sebou byste jej měli mít se všemi bytostmi. Měli byste brát v úvahu druhé. Dám vám osobní příklad: viděl jsem mnoho zvířat trpět na čínských tržnicích. To se samozřejmě děje také na jiných místech světa, ale především Číňané jedí a prodávají všechno. Nechtějí se ke zvířatům chovat špatně, ale nemají povědomí o ohleduplnosti k pocitům a utrpení zvířat. Neuvědomují si, že zvířata mají stejnou mysl a pocity jako lidé. Když já, jako buddhistický učitel, mám soucit s utrpením zvířat, mám zároveň také soucit s lidmi, kteří zvířatům toto utrpení

způsobují. Proč? Protože tito lidé nemají inteligenci, nemají moudrost a jsou zcela pohlčeni nevědomostí a sobectvím. Jsou ovlivněni čínskou kulturou, ve které Konfucius učil, že byste nejdříve měli myslet na sebe. Číňané jsou dobří lidé, mají dobré srdce. Ale jejich rodiče je učí jako první myslet na sebe. To je jejich „linie“, takříkajíc. Všichni předci minulosti učili své děti: „Mysli na sebe!“ A nejdůležitější je naplnit žaludek, takže hodně jedí (rinpoče se směje). Znáám Číňany velmi dobře, protože jsem zde uplynulých třicet let učil. Co se týká lidské povahy, přirozeně mají dobré srdce. Dokonce bych řekl, že mají lepší srdce než Tibeťané. Tibeťané jsou dobře vycvičení dharmou, ale z hlediska lidské povahy mají lepší srdce Číňané. Pak je zde ale nedostatek znalostí, pohlčení nevědomostí a také jejich filozofie – konfucianismus – je velmi omezená. Tímto způsobem jsou tito lidé, kteří nepoužívají logiku, na sto procent věřící. Když jim řeknete: „Neměl bys v chrámu nosit boty, protože to přináší smůlu,“ okamžitě si boty sundají. Ale pokud pak někdo jiný řekne: „Znovu si je nasaď, nebo tě přepadne zlá choroba,“ tak si je znovu nasadí. Jako buddhisté, se znalostmi dharmy, se nehněváme na lidi, kteří zvířatům způsobují utrpení. Místo toho máme stejný soucit se zvířaty jako s těmi, kteří jim ubližují. Takový přístup můžete mít buď spontánně nebo proto, že jste se jej naučili díky buddhismu. Může se s takovým přístupem cokoli pokazit? Ne, s takovým přístupem mysl nemůže chybovat. Všichni lidé ovlivnění buddhis-

mem mají tento druh myslí, tento správný přístup. Například když Taliban ničil buddhistické sochy v Afghánistánu, žádní buddhisté na světě se nehněvali. Věděli, že se to děje díky nevědomosti Talibanu, že tito lidé takto pro sebe vytvořili špatnou karmu a také to byla ztráta pro Afghánistán. Jako buddhisté máte moudrost, abyste věděli, jak mít soucit s takovými lidmi. Abych pomohl zvířatům, založil jsem „Infinite Compassion Foundation“, ale zatím jsem nemohl udělat mnoho, protože nevím jak. Potřeboval bych podporu od mocných lidí na světě, ale protože nejsem nositelem Nobelovy ceny, zatím se mi mnoho pomoci nedostává (rinpoče se směje). Ale pokusím se. To byl jen příklad pro vysvětlení správného přístupu. Když tento přístup není omezen, když jej máte ke všem bytostem, včetně malých mravenců, pak to je přístup bódhičitty. „Čitta“ znamená kořen nebo srdce a „bódhi“ znamená osvícení – je to tedy „kořen, srdce osvícení“. Projevem bódhičitty je přání mít tento správný přístup. Všichni buddhové minulosti jej měli, proto úspěšně pomáhali bytostem. Nejprve učíte přání, abyste jej také rozvinuli. Poté se zavažte pomáhat bytostem, jak jen to bude možné. A v tu chvíli udělejte přání, abyste byli schopni pomáhat bytostem nejen v tomto životě, ale ve všech životech. Toto si přejte a začněte pro bytosti dělat, cokoli je ve vašich silách. To je přístup bódhisattvy. Jednou budete muset zemřít, ať už proto, že váš život dosáhl svého limitu, nebo kvůli jiným podmínkám. V tu chvíli vaše mysl opustí tuto fyzickou formu, ke které byla do té doby připoutána jako k „já“. Pokud máte přístup bódhisattvy, nezískáte novou fyzickou formu jako například štír. Proč ne? Protože pro to v myslí nemáte příčinu. Měli jste soucit s bytostmi a štíři jej nemají. Zkoušeli jste pomáhat ostatním tím nejlepším možným způsobem a to nepřinese následek, že se stanete štírem s klepety na chytání ostatních bytostí a jedovatým bodcem na jejich zabíjení. Jak může nedostatek soucitu vést k takové situaci? To spojení není možné vědecky vysvětlit, ale štír má mysl stejně jako lidé. Pokud opustíte tělo s přístupem bódhisattvy, bude vám chybět příčina pro

zrození štíra. To by pro někoho plněho soucitu nebyla vhodná forma. Pro získání zrození štíra by se náš přístup musel zcela změnit na takový, který odpovídá štírovi. Co se stane místo toho? Už jste se rozhodli věnovat svou sílu bytostem, žijete pro bytosti, chcete jim pomoci. Až zemřete a vaše mysl opustí tělo, bude následovat vaše přání. Stanete se tedy například velmi dobrým doktorem nebo soucitným vůdcem – ať už náboženským nebo politickým – někým, kdo je schopný pomáhat ostatním. A i kdybyste se narodili ve zvířecí formě, pak se narodíte jako někdo, kdo je schopen pomáhat ostatním ve zvířecím společenství. Mnoho různých pomáhajících bytostí má svou příčinu. V minulosti existovalo mnoho zachránců, jsou zde nyní a samozřejmě budou existovat i nadále. Pro všechny z nich existuje příčina, neobjevují se spontánně. Pokud máte přístup bódhisattvy, stanete se silným pomocníkem bytostí. Vidíte rozdíl mezi zachráncem a štírem? Není možné být v tomto životě bódhisattvou a v příštím životě štírem. Bódhisattvou v tomto životě a v příštím někým jako Usáma bin Ládín. Buddhové byli lidmi stejně jako všichni ostatní lidé. Pak se ale začali rozvíjet a stejně tak má potenciál stát se buddhou každý. Na druhou stranu každý má potenciál stát se Márou. Mnozí lidé jsou takovými „malými Máry“, kteří si dokáží ublížit tím, že jsou velmi sobečtí a mají ego. Vše, co dělají, je vždy pro ně – nikdy ne pro druhé – a tímto způsobem si ničí potenciál a škodí ostatním. Na druhou stranu pokud někdo ví, jak pomoci ostatním, přirozeně bude vědět, jak pomoci sobě. Pokud složíte slib bódhisattvy, měli byste mít dokonalou motivaci – zájem o utrpení druhých a příčinu tohoto utrpení. Přejete si tento slib složit s tímto správným přístupem, stejně jako to udělali, dělají a budou dělat buddhové minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Druhou částí slibu bódhisattvy je šest páramit: štědrost, dokonalá jednání pro dobro bytostí, dokonalá trpělivost díky tomu, že si uvědomujeme nevědomost bytostí, radostné úsilí, dokonalá meditace – ono spočinutí myslí, které všechny bytosti potřebují, a dokonalá moudrost, abychom se mohli osvobodit od připoutanosti k „já“. Toto jsou kroky

k osvícení, které se zavazujeme následovat: „Tak, jako buddhové minulosti, přítomnosti a budoucnosti, také já půjdu touto cestou.“ To je hlavní závazek bódhisattvy. Abychom dosáhli osvícení, jsou zapotřebí metody a moudrost. Metodou je rozvíjet se ze života na život jako bódhisattva, zachránce. Stejně jako minulí buddhové, přítomní buddhové a budoucí buddhové budete rozvíjet své buddhovství. Další hlavní příčinou osvícení je moudrost, která je rozvíjena meditací na neexistenci „já“. Můžeme logicky vysvětlit, že nic jako „já“ neexistuje, k čemu bychom se tedy mohli poutat. Je však nutné rozvinout svěží prožitek, jinak jste stále v pasti „já“. Logické instrukce o nepřítomnosti „já“ dávají správný pohled. Začnete hledat to „já“, ke kterému jste tak připoutaní a které je hlavní příčinou problémů vašich i všech ostatních. Logikou lze lehce dojít k tomu, že zde není žádné „já“, ke kterému bychom se mohli poutat – ale stále jsme jím lapeni. Proto se musíte krok za krokem naučit, jak meditovat na nepřítomnost „já“. První úroveň je šine, meditace klidného spočinutí. Zde učíte mysl soustředění a poté, co jste rozvinuli schopnost koncentrace, se můžete podívat na podstatu své myslí. Připoutanost k „já“ se odehrává v myslí, je to koncept. Pozorováním podstaty myslí získáte její jasný prožitek a uvidíte, že je zcela osvobozená od „já“. Takto rozvinete plnou moudrost. To je hlavní část meditace a vede k osvícení. Chci také říct něco o tom, jak být správným buddhistickým praktikujícím. Aby tomu tak bylo, nemusíte následovat učitele způsobem, kdy on je pán a vy sluha. To není vlastnost buddhisty. Takové chování jen ukazuje, že jste slepými věřícími nebo že jste pověrčiví. Možná jste i moudří, ale zároveň velmi emocionální. Nebo máte mnoho touhy a připoutanosti. Slavní lamové jako Dalajlama mají tisíce žáků. Ale pokud byste si v této pozici mysleli: „Jsem tak skvělý,“ jen by to znamenalo, že ve skutečnosti nejste buddhistickým učitelem, protože máte ego. A žáci by si neměli myslet: „Ó, miluji lamu. Jak moc lamu miluji!“ (rinpoče se směje a napodobuje vzrušený hlas). Pak si lama myslí: „Pláčou pro mne! Jsem skvělý lama!“ V takovém případě by nebyl správným

buddhistickým učitelem, nezapadal by do konceptu buddhistického učitele. Na mých webových stránkách najdete krátkou instrukci „Čtyři způsoby moudrých“. Doporučuji vám si ji přečíst. Pokud neznáte Čtyři opory, nejste úplný buddhista. Existuje slavná kniha, kterou napsal Dzongsar Khjence rinpoče, s názvem „Co z vás nedělá buddhistu“. Téma je velmi dobré, ale pokud by napsal více detailů o Čtyřech způsobech moudrých, více by to odpovídalo názvu knihy. Dzongsar Khjence rinpoče psal o „Čtyřech pečetích“. Pokud je neznáte, nejste dokonalý buddhistický praktikující. Byl jsem v mnoha buddhistických centrech a vždy všem radím: být buddhistickým praktikujícím znamená mít soucit, správný úsudek, být moudrou lidskou bytostí a vědět, jak pracovat pro společnost. Být buddhistou také neznamená být excentrikem, měli bychom být normální, mít méně emocí, být moudří, se zdravým úsudkem a laskaví. Jste-li takoví, můžete mít v buddhistické praxi úspěch. Ještě pár slov o „emocionálním soucitu“, což není ten správný druh soucitu. Existovala žena, která chtěla zachránit gorily v Africe. Měla správný přístup soucitu s gorilami. Později se ale objevily emoční problémy – tak nějak se do goril zamilovala. Přitom neustále útočila na lovce. Zašla tak daleko, že vypálila jejich vesnici. Nakonec přišla o život a gorily jsou tak jako tak

stále loveny. To je příklad „emocionálního soucitu“. My buddhisté bychom se na lovce nehněvali. Snažili bychom se zachránit zvířata, pokud by to bylo v našich silách. Také bychom se ale snažili lovce naučit nějaké moudrosti. Gorily nejsou schopny se učit moudrosti, lovci ale určitě ano. Dělali bychom to bez emocí, bez pomýlené myslí. Všechny emoce pocházejí z připoutanosti k „já“. Ta dáma měla soucit s gorilami, ale nevěděla, jak pracovat s připoutaností a ulpíváním na „já“. Byla velmi připoutaná a z toho důvodu velmi agresivní. To je příklad špatného úsudku. Mluvil jsem o tom, jací by měli být buddhisté, ale nyní se lidé v Tibetu upalují. Je to velmi emocionální a není to správná cesta. Upálit se není buddhistické. Pokud by tento čin skutečně mohl pomoci mnoha lidem, pak upálení se bez emocí by bylo přípustné. Bylo by to správné, pokud by to skutečně přineslo mír Tibetu nebo celému světu a pokud by to bylo se správnou motivací bódhičitty. Ale v Tibetu se to nyní děje se spoustou hněvu proti Číňanům a se spoustou emocí. Tito lidé mají tolik připoutanosti, když říkají: „Chci Dalajlamu zpátky v Tibetu,“ je v tom tolik hněvu. Takové upalování se je jednoduše hloupé a není to správná praxe buddhisty. V Tibetu vás mohou považovat za hrdinu, ale nejste dokonalým bódhisattvou. V organizaci Diamantová cesta máte lamu Oleho, který vám dnem a nocí

BD
24

Künzig Samar rinpoče

První Šamarpa Khādub Dagpa Senge byl hlavním žákem 3. Karmapy. Karmapa mu daroval rubínově červenou korunu, přesnou kopii jeho vlastní černé koruny. Ta se měla stát symbolem toho, že jsou oba totožní – tento žák mu byl v každém ohledu rovný. Spolu s červenou korunou mu Karmapa udělil i jméno: „Šamarpa – nositel červené koruny“. Jak uvádí Sůtra dobré kalpy: „V budoucnosti přijde k trpícím davům mahábódhisattva s rubínově červenou korunou a vyvede je z jejich cyklicky se opakujícího zmatku a bídy.“ Šákjamuniho předpověď se vyplnila v Šamparovi. Šamarpa reinkarnuje od 14. století buď jako žák nebo jako učitel Karmapy. Šamar rinpoče je zde nyní ve své 14. inkarnaci jménem Mipham Čhökji Lodö. Narodil se jako synovec 16. Karmapy. Po Karmapově smrti uskutečnil Šamar rinpoče projekt stavby Karmapova mezinárodního buddhistického institutu (KIBI).

předává všechna učení, která obdržel. Dává vám vše, bez jakýchkoli výmyslů. Předává vám, cokoli se sám naučil. Je to pravý učitel – bódhisattva. Ale pokud přijímáte učení od lamy Oleho nebo Šamara rinpočeho, neměli byste si myslet, že to je jediná dharm a žádnou jinou nemůžete přijmout. Bylo by chybou myslet si, že učení lamy Oleho, Šamara rinpočeho, Lobpöna Ccheču nebo kohokoli, kdo vás učil, jsou jedinou dharmou a ostatní učení dharmou nejsou. Pokud byste viděli buddhistu, který není žákem Karmapy, mým, nebo lamy Oleho a nesdílel s vámi učení, která milujete nejvíc, nehněvejte se na něj. Tak by se správný buddhista nechoval. Němci mají velmi silnou mysl, velmi dobře dodržují závazky. Ale neměli byste sem nikoho tahat silou a nutit jej poslouchat učení, to by nebylo správné (rinpoče se směje). Tak, jak to děláte nyní, to je velmi dobré, je to správná cesta. Všichni jste shromáždění zde u stupy a já vám předávám poselství Buddha. Mám velkou radost z atmosféry, která zde ve městě Benalmádena panuje. Něco takového se zde nikdy v historii nestalo.

BD
24 Přeložil Jonáš Černý